

EKSPERTARVAMUS IDA-VIRUMAAL ALAJÕE VALLAS VASKNARVA KÜLAS VASKNARVA PAADISADAMA DETAILPLANEERINGUGA SEOTUD TEGEVUSTE MÕJU KALASTIKULE .

Ekspertarvamus on palutud anda alljärgnevatele tegevustele:

Maismaal on eesmärgiks korrastada ja muuta funktsionaalsemaks sadama maakasutust (sh krundistruktuuri) ning kavandada ehitusõigus arhitektuurselt väärtusliku sadamahoone (sh vajalik taristu), koos sadama tegevuseks vajalike rajatistega.

Veealal on eesmärgiks süvendamine ning ujuvkaide (sildumiskohtade) rajamine kuni ca 50 erineva süvisega (sadama sügavus arvestab Narva jõe veekõikumisega) veesõiduki vastuvõtmiseks. Vastavalt projektile on ette nähtud süvendada **sadama akvatoorium sügavusmargini 27.50** ja **sissesõidukanal sügavusmargini 27.20**. Järgnevalt ehitatakse uus **sadamakai kõrgusarvuga 32.50**, ümaratest raudkividest kai ja **sissesõidukanali kaldakindlustused kõrgusarvuga 32.50** ning slipp.

Projektiga kaasneb veekogusse tahkete ainete uputamine ja veekogu süvendamine. Sadama akvatooriumi süvendatakse kaevemahus **22 000 m³**. Setted ja väljakaevatav pinnas paigutatakse kaldale ja kasutatakse kinnistu territooriumi, mis on ettenähtud sadama ehitiste aluseks maaks, täiteks. Väljutatud materjali tahendusala on sama, mis hilisema paigutusalaga.

Kai, slipi ja sissesõidukanali kaldakindlustuste rajamise jaoks vette paigaldatava raudbetooni maht on kuni 25 m³ ja raudkivide maht on kuni 2750 m³.

Sissejuhatus

Narva jõe kalaliikidest vajab suurem osa teatud eluetappidel või kogu elu (hink , vingerjas) kaldavööndi biotoopi. Sel alal toimub ka paljude töenduslike kalade (haug, latikas, särg) kudemine ja noorjärkude areng.

Narva jõe ülemjooksu ja selle kaldavööndi kalastiku kohta on tehtud ääretult vähe uuringuid.

Detailplaneeringu ala kalastikku pole ekspertarvamuse koostaja teada kunagi uuritud. Hinnangus on tuginetud andmetele, mis on saadud peamiselt alljärgnevatest allikatest :

1. Narva jõe ülemjooksu hoiuala Struuga maastikukaitseala ja Narva jõe alamjooksu hoiuala kaitse-korralduskava 2015–2024 Keskkonnaamet 2015
2. Narva jõgi Hoiualadega jõed Virumaal 2 Keskkonnaamet 2010
3. Kalad Narva jões .Abimaterjal. Tartu Ülikooli Narva kolledž
4. Narva jõgi. Vikipeedia

Detailplaneeringu piirkonna kalastik

Planeeritava sadama veeala on Narva jõest eraldatud ja omab kitsast ühendust veeala põhjaosas. Kalastiku poolest on veeala uurimata, ning selle kalastiku liigilise koosseisu kohta võib hinnata ümbruskonna sarnaste uuritud aladega võrreldes.

2007.a teostati Struuga maastikukaitsealal Jaama jões ja sellega piirnevas Narva jõe ülemjooksu hoiuala koosseisu kuuluvas Narva jõe lõigus Eesti Loodushoiu Keskuse poolt kalastiku inventuur (ERF projekt). Inventuuri eesmärgiks oli kalastiku seisundi hindamine ja seire käivitamine Jaama jões (struugas) ja sellega piirnevas Narva jõe lõigus. Jaama ja Karoli struugas ning Narva jões ülalpool Narva veehoidlat tabati kontrollpüükide käigus 20 kala-ja sõõrsuuliiki, kellest kaitse korralduslikult olulised on: ojasilm, tõugjas, hink, vingerjas ja võldas. Piirkonna kalastik on sesoonselt väga varieeruv, olles liigirikaim ja arvukaim paljude kalaliikide kudemise perioodil kevadel ja suvel. Struuga kalastiku kujunemisel mängivad tähtsat rolli migratsioonid Narva jõest (Vee-elustiku inventeerimine ja seire. 2007. Eesti Loodushoiu Keskus).

2009. ja 2010. a viidi Eesti Loodushoiu Keskuse poolt läbi Narva jõe ülem- ja alamjooksu kalastiku katsepüügid eelkõige Narva jõe haruldastele ja kaitstavatele kalaliikidele iseloomulikes elupaikades (Norra finantsmehhanismi projekt „Jõeliste elupaikade kaitse korraldamine Ida-Viru - maa Natura 2000 aladel”, edaspidi Norra projekt). Eelistati suhteliselt hea elupaigakvaliteediga kohti. Eraldi analüüsi ülemjooksul paiknevate Omuti kärestike kalastikku. Püükidel tabati kaitse -alustest liikidest vingerjat, hinku ja võldast (kiirevoolulisematest ja kivise põhjaga kohtadest). Omuti kärestike kalastikust tabati lisaks eelloetletud liikidele harjust ja erinevas vanuseastmes tõugjaid (Elupaikade ja liikide inventuur, seire ning 6 hoiuala kaitsekorralduskava eelnõu koostamine. 2009. Teine vahearuanne. Eesti Loodushoiu Keskus)

Eeldatavalt koosneb planeeringuala veeala kalastik põhiliselt kalade noorjärgudest (särg, säinas, viidikas, nurg, koger, latikas, ahven, kiisk, haug). Kaitsealustest liikidest võiks veealal esineda hinku, vingerjat ja tõugja noorjärgusid)

Kaitsealused liigid piirkonnas (Narva jões):

Hink (*Cobitis taenia*) on karpkalaliste seltsi hinklaste sugukonda kuuluv kala. Ta on suhteliselt paigakala ja rändama ei kipu. Eelistab madalaid vaikseid lahesoppe kus on mudaliivane põhi. Koeb maist juunini sealsamas niitvetikatele kui veetemperatuur on saavutanud vähemalt 16 kraadi.

Vingerjas (*Misgurnus fossilis*) on karpkalaliste seltsi hinklaste sugukonda kuuluv kala. Vingerjas on 15–30 cm pikkune mageveekala, kes eelistab aeglase vooluga jõe ja seisuveekogu mudast põhja. Öise eluviisiga. Koeb aprilli lõpust mai lõpuni.

Harjus, (*Thymallus thymallus*) . Esineb Narva jõe ülemjooksul, koeb aprillist kuni mai lõpuni.

Võldas, (*Cottus gobio*) , eelistab voolavat, selget vett, koeb aprillist maini.

Tõugjas (*Leuciscus aspius*, ka *Aspius aspius*) , koeb aprillis, mai algul.

Harjus ja võldas eelistavad hapnikurikast voolavat vett ja nende esinemine antud veealal on vähetõenäoline. Samas veealaga piirnevas Narva jões on nendele liikidele väga sobivad elupaigad. Tõugjas võib oma jahiretkedel sattuda juhuslikult planeerigu veealal e ajutiselt, noorjärgud võivad püsida seal ka pikema perioodi jooksul.

Ehitustööde mõju ja soovitatav ehitusperiood ning leevendavad meetmed.

Ehitustööd (veeala süvendamine ja tahkete ainete veekogusse uputamine) toob kaasa kaladele elukeskkonna ajutise halvenemise. Tööde läbiviimisel veealal tuleks arvestada kalade kudeperioodiga.

Enne süvendus-täitetööde algust oleks soovitatav peenesilmalise noodaga üritada detailplaneeringu veealalt välja püüda võimalikult palju kala ning vabastada need Narva jõkke.

Veeala süvendamisel oleks soovitatav rakendada meetmeid, mis ei laseks setetel kanduda Narva jõkke – paigaldada tõkkesein (ujukardin) ühendusele jõega või ajutiselt pinnasetammiga see ühendus sulgeda.

Ka ei laseks need meetmed liikuda kaladel Narva jõest ehitustööde alale.

Setete väljatõstmisel ja ladestamisel Narva jõe ja detailplaneeringu veeala vahelisele territooriumile vältida heljumi sattumist Narva jõkke. Vajadusel rajada killustikust/geotekstiilist tõke vältimaks setete/heljumi valgumist Narva jõkke.

Kalade kudemisperioodi arvestades võiks vältida ehitustööde läbiviimist perioodil märtsist kuni juuni keskpaigani.

Vältida reostuse teket ehitustööde käigus (õli – ja kütte lekkes ehitusmasinatest).

Ehitustööd viia läbi võimalikult lühikese perioodi (perioodide) vältel. Soovitatavalt juuni keskpaigast kuni oktoobrini.

Võttes arvesse eelpool toodud leevendusmeetmeid, võiks mõju vee-elustikule olla minimaalne.

Kokkuvõte.

Eksperti arvates ei kaasne sadama rajamisega ja selle hilisema eksploatatsiooniga planeeritud alal selliseid mõjusid, mis võiksid oluliselt kahjustada veekeskkonda (Narva jõge), kui arvestatakse leevendavate meetmetega ja peetakse kinni ehitusnõuetest ja eksploatatsiooni ajal peetakse kinni kehtestatud nõuetest.

Töö koostaja.

Raivo Markov
KMH litsents KMH0086

Kasutatud kirjandus:

Narva jõe ülemjooksu hoiuala Struuga maastikukaitseala ja Narva jõe alamjooksu hoiuala kaitsekorralduskava 2015–2024 Keskkonnaamet 2015

Narva jõgi Hoiualadega jõed Virumaal 2 Keskkonnaamet 2010

Kalad Narva jões .Abimaterjal. Tartu Ülikooli Narva kolledž

Narva jõgi. Vikipeedia

Vee-elustiku inventeerimine ja seire. 2007. Eesti Loodushoiu Keskus

Elupaikade ja liikide inventuur, seire ning 6 hoiuala kaitsekorralduskava eelnõu koostamine.2009.
Teine vahearuanne. Eesti Loodushoiu Keskus)

Kalapeedia